

of slechts eenmaal erboven; bij 8 pct bedroeg het gemiddeld 300 mg/100 ml of meer, en bij 4 pct wisselde het in de loop van de jaren meer dan 60 mg/100 ml. Deze getallen verschillen niet veel met hetgeen elders in West-Europa en de Verenigde Staten (Framingham) is gevonden. 300 mg/100 ml en meer kan men dus voor deze landen als een hoog gehalte beschouwen, zeker op oudere leeftijd. Veelal wordt hier een serumcholesterolgehalte van meer dan 260 mg/100 ml als verhoogd beschouwd.

Bij talrijke bevolkingsgroepen elders is het gemiddelde bloedcholesterolgehalte veel lager. Daarbij moet men bedenken dat naast leeftijd en geslacht nog vele andere factoren invloed hebben op het bloedcholesterolgehalte, bv. genetische factoren, de tijd van het jaar, de aard van de voeding (de consumptie van vetten met verzadigde vetzuren), het toenemen van het lichaamsgewicht, fysieke activiteit, het inhaleren bij het roken.

Literatuur: BUGHEM, F. S. P. VAN (1967) The pathogenesis of atherosclerotic complications in man. *Arch. Kreislauff.* 54, 140. — CARLSON, L. A. en S. LINDSTEDT (1968) The initial values for plasma lipids. *Acta med. scand.* Suppl. 493. — KANNEL, W. D., TH. DAWBER, G. D. FRIEDMAN, W. E. GLENNON en P. M. McNAMARA (1964) An evaluation of several serum lipids as predictors of coronary heart disease. *Ann. intern. Med.* 61, 888. — KEYS, A., C. ARAVANIS, H. W. BLACKBURN, F. S. P. VAN BUCHEM, R. BUZINA, B. S. DJORDJEVIC, A. S. DONTAS, F. FIDANZA, M. J. KARVONEN, N. KIMURA, D. LEKOS, M. MONTI, V. PUDDU en H. L. TAYLOR (1967) Epidemiological studies related to coronary heart disease. *Acta med. scand.* Suppl. 460. — SCHETTLER, G. (1961) *Arteriosklerosis*. Thieme, Stuttgart. — SCHETTLER, G. en G. S. BOYD (1969) *Atherosclerosis*. Elsevier Publ. Comp., Amsterdam.

SUCCUS LIQUIRITIAE ALS SMAAKCORRIGENS IN DRANKEN MET KALIUMCHLORIDE

Vraag Nr. 24. In dranken met kaliumchloride wordt als smaakcorrigen wel gebruik gemaakt van succus liquiritiae (20 g op 300 ml). Is het risico van oedeemvorming door 3 g succus per dag inderdaad zo reëel dat aan het belangrijk duurdere succus liquiritiae deglycyrrhizinat. de voorkeur moet worden gegeven?

Antwoord. Het bestanddeel van succus liquiritiae, dat aansprakelijk is voor de retentie van water en zout, waardoor oedeem en hypertensie kunnen ontstaan, is glycyretinezuur. In de succus komt deze stof voor, gekoppeld aan twee moleculen glucuronzuur; de verbinding heet glycyrrizinezuur. Volgens Ed.6 van de Nederlandse Pharmacopee moet succus liquiritiae een gehalte aan glycyrrizine (het kalium-calciumzout van glycyrrizinezuur) hebben van ten minste 10 pct. REVERS gaf voor behandeling van maagzweren het voorschrift: Pulvis succus liquiritiae 100, aqua 50; 3 maal daags 1 theelepel. Hiermee wordt dagelijks om en nabij 1 g glycyrrizine gebruikt, dat is ruim drie maal zoveel als met de in bovenstaande vraag genoemde drank. De kans op water- en zoutretentie, oedeemvorming en bloeddrukverhoging zal derhalve bij ge-

bruik van deze drank kleiner zijn dan bij behandeling van maagzweren met succuspasta. Maar de gevoeligheid voor de werking van glycyrretinezuur wisselt individueel sterk. En omdat kaliumchloride gewoonlijk wordt voorgeschreven aan patiënten, die uitdrijving van water en natrium nodig hebben, is een smaakcorrigen met tegengestelde werking hierbij niet rationeel. Of de duurdere succus liquiritiae deglycyrrhizinat. een even goed smaakcorrigen is als de gewone succus weet ik niet. Maar er zijn andere corrigen, die redelijk voldoen, bv. Sir. Altheae, eventueel gecombineerd met Spir. amm. anisatus in een verhouding van 30:1.

INGEZONDEN

KANS OP ZWANGERSCHAP BIJ RETROFLEXIO UTERI EN MASSALE LONGEMBOLIE NA GYNAECOLOGISCHE OPERATIE

De redactie van vraag 11 (1969) in dit *Tijdschrift* bevat een zinsnede, die de indruk wekt, dat operatieve behandeling kan zijn aangewezen in gevallen van retroflexio uteri „incarcerata” ten einde „zwangerschap mogelijk te maken”. Aannemende, dat het begrip *incarceratie* niet ten onrechte gebruikt is om *fixatie* van de uterus aan te duiden als gevolg van een ontstekingsproces dan wel van een endometriose is de vraag gerechtvaardigd of de indicatie tot operatieve behandeling gesteld werd op grond van het bij herhaling negatief zijn van de post-coitum test volgens Sims-Huhner. Mede op grond van ervaring hebben wij de overtuiging, dat deze test onder bedoelde omstandigheden — uiteraard bij goede spermakwaliteiten en optimale conditie van de cervix — steeds positief uitvalt, waarmede enige ingreep, die gericht is op het tot stand komen van zwangerschap, zijn motivering verliest.

Voorts is de vraagsteller in zoverre onvolledig om een gericht antwoord te mogen verwachten, dat hij verzuimt relevante gegevens te verstrekken omtrent de familie-anamnese, waarnaast een mededeling ontbreekt omtrent het al dan niet recente gebruik van orale contraceptiva. De gynaecologische anamnese doet immers vermoeden dat hier van een secundaire relatieve infertiliteit sprake was.

Literatuur: Vraag Nr. 11 (1969) *Ned. T. Geneesk.* 113, 493.

Nijmegen, 17 maart 1969

J. L. MASTBOOM

BOEKAANKONDIGINGEN

M. MUMENTHALER, *Neurologie für Ärzte und Studenten*. 2e druk. 394 bl., 69 fig., 30 tabellen. Georg Thieme Verlag, Stuttgart 1968. Prijs: ingen. DM. 9,80.

Aan de woorden, die ik een jaar geleden (1968, bl. 474) aan dit boek wijdde (regelmatig raadplegen heeft mijn waardering zeker niet verminderd), behoeft bij het verschijnen van de tweede druk weinig toegevoegd te worden. Er zijn enkele nuttige passages bijgekomen; het aantal bladzijden is daardoor wat groter geworden, maar door gebruik van iets dunner papier is het boek toch dunner geworden, wat in verband met het „zak”-formaat niet onbelangrijk is.

Ik meen te mogen voorspellen, dat er nog vele drukken zullen volgen.

J. W. G. TER BRAAK